

konuda da birkaç söz söylemek gerekiyor.

Yazarlar Sendikası'nın Yönetim Kurulu, Zekeriyâ Sertel'i, Nazım Hikmet Kurulu'ndan ihraç etti; Başkan Aziz Nesin bu kararı protesto ederek istifâ etti, sonra da istifasını geri aldı. Yönetim Kurulu'nun ihraç kararında gerçekle kamuoyuna yeterli açıklıkla duyurulmamıştı; Aziz Nesin'in istifası da uyanan şüpheleri pekiştirecek bir olay oldu. Yani, Sertel'in Nazım Hikmet üstüne söylediklerinden önce, Sovyetler Birliği ve TKP üstüne söylediklerinden ötürü ihraç edildiği şüphesini, Yönetim Kurulu ile Nazım Hikmet Kurulu'nun daha sonra yaptıkları toplantılarda, ihraç gerekçesinin bunlarla hiçbir ilgisi olmadığını aydınlatmıştı. Bunları yazan, başka şeyleri de yazan bir kimse, pekâlâ sendikamızın üyesi olur. Demokrasîye karşı çıkmadıkça, sendika üyeliğinden çıkarılmaz; ama Nazım Hikmet Kurulu başka bir şeydir. Gerçekten de, Nazım Hikmet'i bu gözle gören bir insanın —bu gözle görmek, kendi özel açısından bir saygısızlık olmasa bile— bu Kurulun üstlendiği işlerde verimli bir çalışma göstermesi beklenemez. En azından, ispatlamak isteyeceği, kendi mücadelesinin parçası olarak gördüğü birtakım konularda Nazım'ı kullanmaktan kendini alamayacağı anılarıyla ortaya çıkmıştır. Oysa Nazım Hikmet Kurulu, daha «devrimci» politikalar adına da olsa, Nazım'ın kişiliğinin ve eserinin pratik politik amaçlarla kullanılmasını önlemesi gereken bir kuruluştur.

Gene de, böyle bir ihraç kararı, buruk bir tat bırakır ve ister istemez şu soruyu akla getirdi: En başında niçin üyeliğe alınmıştır Zekeriyâ Sertel? Nazım üstüne yazdıkları herkesi şaşırtsa bile, Sovyetler Birliği ve Marksizm konusundaki düşünceleri biliniyordu. Nazım'ı Marksizmden ayrı düşünmüyorsak, Marksizmi böyle düşünen Sertel'in Nazım üstüne araştırmalar ve başka Kurul faaliyetlerinde yeterli olamayacağını niçin düşün-

nemiyoruz. Kaldı ki, gerek bu Kurulda, gerekse sendika yönetimi kurulunda, Sertel'in Nazım hakkındaki düşüncelerini de daha yakından bilmesi gereken kimseler vardı. Onlardan da bir uyarı gelmedi. (Burada bu parantezi acımam gerekiyor: Ben de Nazım Hikmet Kurulu'nun üyesiyim; yazın özel sorunlarımız nedeniyle kurul toplantılarına katılmadım ve Sertel'in üye alındığından, ihraç kararının ilânına kadar haberim bile olmadı. Olsaydı ne yapardım spekülasyonu yersiz — ancak, bu yanlış niçin yapıldı diye sorarken, kendimi sorumluluktan bağışık tutmak niyetinde de değilim.)

Kuruluşundan beri Nazım Hikmet Kurulu'nun yakasını bırakmayan şanssızlıkların sonuncusu oldu Sertel olayı. Umarız, gerçekten sonuncusu olmuştur. Bütün bu şanssızlıklarda olan Nazım'a otuyor. Belki bütün bu talihsizliklerden sonra, politik mücadelelerimizi ve kişisel gelişmelerimizi Nazım'ın anısı üstünde yapmaktan vazgeçeriz.

MURAT BELGE

BAZI TÜRK MUSİKİSİ PLAKLARI

Son zamanlarda eski Türk müziğine ilgi artıyor. Bunun sonucu olarak, sayıca az da olsa, bu müziğin iyi örneklerini özenle vermeye çalışan plaklarla karşılaşılıyor. Alıcısı kimdir, ne sayıdadır, merak ediyor insan. Alıcısı kimdir, bilemiyorum, ama herhalde devrimciler değildir.

Batılılaşma, her aşamında bir başka etki biçimi yarattı bu tür müzik üzerinde. Başlangıçta, içinden değiştirdi. Dede Efendi'nin ünlü Kâr-ı Nev'i yazdıktan sonra, Sultan Mahmut'a uyup Batı müziğine taviz verdiğine pişman olması örneğindeki gibi. Daha sonra, devlet Batıcılığı biraz daha ileri götürüldüğünde, doğrudan doğruya Batı müziğine yönelindi. Ama Batı müziği olan kazandıkça, kendini standardını kabul ettirdikçe, Türk

müziğinin—bu etki altında dönüşmesi kaçınılmazlaşmıştı. Süreci gene de şaşılacak kadar uzun bir zaman devam etti. Sonunda, «ladini» Türk musikisi bugünkü felaket durumuna geldi.

Dini Türk musikisi de bu kaderin dışında kalamazdı. Ama özellikle Cumhuriyetten sonra tekkelerin kapanması, tarikatların yasaklanmasıyla, o, daha kesin bir sona erdi. İşte şimdi, yeni yeni çıkan birkaç plakta, bu müziğin neye benzediğini öğrenme fırsatını bulabiliyoruz. Az çok aydın sayılırız, bu tür şeylere karşı ilgilimiz de vardır, ama şu Atatürk devrimlerinin gücüne bakın ki ancak otuzumuzu geçtikten sonra bir Bektaşî tekkesinde nasıl nefes söylendiğini kendi kulağımızla işitebiliyoruz.

Dini musikinin iki türü var geleneğimizde. Biri, Mevlevî tekkelerinde üretilen. Bu daha elitist bir tür. Mevlevî tarikatının Osmanlı İmparatorluğu tarihi ve yapısı içinde oynadığı role uygun. Aristokratik, düzenli temelde kabul ederek, yardımcı olmayı da üstlenerek, karşılığında kendi aristokratik estetiğini sürdürme ayrıcalığı almış bir tarikat.

İkinci kol birçok bakımdan bundan farklı olan Bektaşî türü. Nefesler, bildiğimiz didaktik dini halk şîri, ama söyleniş halk türküsünden çok farklı. Neyle, kudümle, koro halinde söyleniyor. Bu bakımdan, dini klasik Türk müziğiyle halk türküsü arasında yer alıyor.

Mevlevî ayınının oldukça iyi bir örneği eskiden yapılmıştı, şimdi belki de piyasada kalmamıştır. İki plak halinde, Dede Efendi'nin saba makamındaki ayınıydı. Geleneksel, İtrî'nin naatıyla başlıyor, gene geleneksel biçimde, niyaz ilahileri ve son taksimle son buluyordu. Söyleyen, bu müziğin büyük ustası Kani Karaca. Daha yakın zamanlarda birkaç ayın müziğinin daha plağı çıktı. Seçilen eserler, bilinen en eski ayınlardan: Nâyî Osman Dede'nin uşşak ayınıyla (bunu da Kani Karaca söylüyor) Ulvî Erguner'in yönettiği, naatı Aziz Bahriyelî'nin, ayını ise bir koronun okuduğu, Derviş Mustafa Dede'nin be-yatî ayını.

Bektaşî tekkelerinde üretilen müziğin örneğini veren plaklar, bugünün yaygın müzik beğenisine daha rahat sunabilir kendilerini. Nefesler —hiç değişse sözlere— daha çok biliniyor. Ama söyleniş, ezgi, değişik. Bunların biri Aras'dan çıkmıştı bir süre önce. Niyazi Sayın'ın, Necdet Yaşar'ın taksimleriyle, koro tarafından söyleniyor, «Eşrefoğlu, al haber!», «Güzel âşik çevrimiz!», «Derdim çoktur hangisine yanayım» gibi bilinen nefesler «ayın-ı cem» coşkusu içinde söyleniyor. İkinci, daha yeni olan plak ise

galiba Fransız plak endüstrisiyle ortak yapım; Nazih Uzel ve Kudsi Erguner çalıyor ve söylüyor. Kendileri herhalde Bektaşî değil, Sünnî kökenli tarikatlara daha yakın olmalılar. Ama seçtikleri nefesler daha çok «heretik» geleneklerden.

Devrimciler, geleneksel müziğimizi oldukça şematik bir biçimde ayırmış ve aynı şematizm ölçüsüne uyan yargılarla sorunu kapatmışlardır. Dini ya da «ladini», klasik sayılabilecek gelenek saray müziğidir, egemen sınıfların malıdır, yani kötüdür. Halk müziği de elbette iyidir. Özellikle tekke türü müzik, bu şematizm yoksa sürebilir, çünkü

burada klasiğe yakın bir icra ile, örneğin Pir Sultan Abdal söyleniyor. Ama belki de sandığımız kadar zorlamaz bildik şematizmi: «İlerici içerik, gerici biçim» dersiniz, gayet diyalektik bir şekilde çözersiniz sorunu.

Şaka bir yana, Marksistlerin geleneksel musikiye kendi açılarından bakmalarının ve kendi ölçütleriyle onu değerlendirmelerinin zamanı artık geçmiş olmalıdır. Şimdiye kadar bu musikiye bakımımızın da, yaptığımız saray müziğinin de, egemen sınıfların tarih anlayışının bir uzantısından başka bir şey olmadığını söylemek herhalde yanlış olmaz.

MURAT BELGE